

Hroby šlechty:
identifikace, výběr
pohřebního místa
(náhrobky)

Hroby šlechty

- Standartně se šlechtici nechávali pohřbít v kostelech, katedrálách a kláštorech které založili nebo se podíleli na jejich rozvoji – často tak vznikají rodová pohřebiště fundátorského rodu.
- Téměř královský pohřeb X velmi chudý pohřeb
- Významné katolické rody (Lobkovicové, Švihovští, Šternberkové, Švamberkové...) si zřizovaly bohaté rodinné pohřebiště v klášterních kostelech františkánů, které vybudovali nebo podporovali (Kadaň, Horažďovice, Bechyně).

Náhrobník Jistislava z Chlumu,
čáslavský kostel sv. Michala.

Hroby šlechty

- Šlechtická pohřebiště:
 - Světský – kontinuita a starobylost rodu
 - Náboženský - oltář vnímán jako ohnisko spasení, chtějí mu být pohřbeni co nejbližší
 - Politický význam – zřízením pohřebiště v klášteře se rod hlásí k tomuto řádu a jeho politice
 - memoriální

Místo pohřbu

- Vlastnický kostel, klášter, klášterní kostel, pohřební kaple
- Hroby zakladatelů kostela situovány přímo u oltáře, na hlavní ose kostela, nebo u vstupu do kostela
- Velmi často se zakladatel kostela nechával pohřbít v presbytáři, příp. v některé z lodí kostela, v kláštorech se jednalo o křížové chodby, významní jedinci v kapitulní síni
- Případy deklarace osobní vazby šlechtice na dané místo – mělnický farní kostel sv. Petra a Pavla – leží zde Mělnický probošt Jan z Landštejna
- Boček z Kunštátu – 1251 založil Žďárský cisterciácký klášter – jeho rod poté v klášteře pohřbívá

Náhrobky

- Objevují se v českém prostředí od první poloviny 13. stol.
- Heraldické – převažují ve starším období (14. stol.) – náhrobník Dobrohosta z Ronšperka, Zdeňka Lva z Rožmitálu, ve Velehradě...
- Figurální – nárůst v mladším období (16. stol.), objevují se ale již od r. 1300.
- Transi – vzniká po vypuknutí moru r. 1348, zobrazuje mrtvé tělo v naturalistické podobě – prolezlé červy, seschlé etc. – výzva k pokoře, všichni budou vypadat stejně bez ohledu na posatvení (Jan Hasištejnský z Lobkovic)

Heraldický náhrobník - Loštice

Transi - Guillaume de Harsigny

Vliv Husitských válek

- V pohusitských Čechách sílí utrakvistické tendence, které bohaté náhrobky šlechty kritizují jako projev pýchy.
- Praxe jiná – příkladem je i náhrobek Jana Žižky v Čáslavi
- Po Husitských válkách používá figurální plastiku zejména katolická šlechta, zatímco utrakvisté spíše heraldický náhrobek

Náhrobek Půty Švihovského z Rýzmběrka

- zemřel r. 1504
- Nejvyšší sudí království českého
- Pohřben v klášterním kostele sv. Michala v Horažďovicích – založil ho a přilehlý františkánský klášter – jakožto zakladatel se nechal pohřbít přímo před oltářem.
- Symbolika – slunce – spravedlnost, spasení
- Lev – síla
- Brnění – rytířství

Jan Hasištejnský z Lobkovic

- Klášterní kostel Čtrnácti svatých pomocníků v Kadani
- transi

Literatura:

- Chlíbec, J., 1983: Náhrobek Půty Švihovského a jeho symbolika v kontextu pozdně gotické náhrobní plastiky, *Umění* 31/1983, 27–33.
- Chlíbec, J. 1996: Náhrobek Jana Hasištejnského z Lobkovic a místo pozdně gotické sepulkrální plastiky ve františkánských klášterních kostelech, *Umění* 44/1996, 235–244.
- Kolenská, P. 2006: Enigmatický pohřeb v cisterciáckém klášteře ve Žďáru nad Sázavou. Brno: Masarykova univerzita. Diplomová práce.
- Laštovicová, I. 2009: Pohřební praxe v křesťanském středověku jako promítnutí sociálních vztahů. Brno: Masarykova univerzita. Diplomová práce.
- Šimůnek, R. 2013: Reprezentace české středověké šlechty, Praha.
- Unger, J. 2006: Pohřební ritus 1. až 20. století v Evropě z antropologicko-archeologické perspektivy. In: J. Malina (ed.), *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie. Modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů*, Brno: Masarykova univerzita.